سلام پوهنتون

د شرعیاتو او قانون پوهنځی

د تفسیراوحدیث د ماسترۍ پروګرام

د افغانستان اسلامي جمهوری دولت

د لوړو زده کړو وزارت

د علمی چارو معینیت

ویره او ډار د قرآن په رڼا کې

الخوف والخشية في ضوء القرآن

لارښود استاذ: د/فصیح الله عبدالباقي

زده کړیال: احمدفهیم ناصري

۱۳۹۸کال

سلام پوهنتون
د شرعیاتو او قانون پوهنځی
د تفسیراوحدیث د ماستری پروګرام

د افغانستان اسلامي جمهوری
دولت
د لوړو زده کړو وزارت
د علمی چارو معینیت

ويـره اوډار د قـران پـه رڼـا کـې

الخوف والخشية في ضوء القرآن

لارښود استاذ: د/فصيح الله عبدالباقي
زده کړيال: احمدفهيم ناصري

۱۳۹۸کال

بسم الله الرحمن الرحیم

سلام پوهنتون

د شرعیاتو اوقانون پوهنځی

د تفسیر او حدیث څانګه

د ماسترۍ بورډ

تـــصـدیـق نــــامــــه

ښاغلی احمد فهیم ناصری د امیر محمد زوی د Sh-mst-95-126 :ID نمبر لرونکی، د تفسیر او حدیث د دویمي دورې محصل د ماسترۍ مرحلې رساله چې عنوان یې: وېره او دار د قرآن کریم په رڼا کې دی،د سه شنبې ورځ په ۱۳۹۸/۱۱/۸ هـ ل نېټه یې په بریالیتوب سره دفاع کړه او د حکم پلاوي د ارزونې پر اساس د ۹۵(نمرو په عدد) پنځه نوي پوره (نمرو په حروفو) مستحق وګرځید، له الله تعالی څخه ورته د لازیاتي بریا غوښتونکي یو.

حکم پلاوی:

شماره	داستاذ نوم	عضویت	لاسلیک
۱	دکتور محمد مزمل اسلامي	دحکم پلاوي عضو	
۲	دکتور محمد اسماعیل احدي	د حکم پلاوي عضو	
۳	دکتور فصیح الله عبد الباقي	لاربنود او دحکم پلاوي مشر	

دماسترۍ د بورډ آمر.................... علمی مرستیال ....

اسلامي خلافت او د اسلام تیر برم، عظمت او شوکت د ترلاسه کولو او بیا را ژوندي کېدو لپاره په هلو ځلو بوخت او په نړۍ د اسلام واکمنۍ ، د اسلامي امت د سرلوړې

لـړلـیک

مـوضوع
پـانـه

ډالی..أ
منته او درناوی...ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
پیلیزه..ط
د څیړنې اړتیا او موخه:...م
د موضوع غوره کولو لاملونه:...ن
د موضوع شالید:...ن
د څیړنې (موضوع) په اړه څو پوښتنې:...................ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
څیړنیزه تګلاره: ....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
منځپانګه:..ش
د پیل خبره ....ت

<u>لومړی څپرکی</u>

دخوف اوخشیت معنی اومفهوم

لومړی مبحث:
(د خوف لغوی او اصطلاحی تعریفونه او همدارنګه په قرآن کریم کې د خوف لفظ استعمال او کارونه)ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
لومړی مطلب: له الله تعالی څخه د وېرې او ډار ارزښت ....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
دویم مطلب: خوف په لغت کې: ....ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
دریم مطلب: خوف په اصطلاح کې:.. ۵
څلورم مطلب: په قرآن کریم کې د خوف لفظ استعمال:.. ۸
پنځم مطلب: په قرآن کریم کې د خوف لفظ په لاندې معنی ګانو هم راغلی دی:.. ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
وېره او ډار:.. ۱۶
ماتې:............................... Error! Bookmark not defined.
قتال او جګړه:...................................... Error! Bookmark not defined.
علم او پوهه:...................... Error! Bookmark not defined.
کمښت:......................... ۱۸
دوهم مبحث:
(د خشیت لغوي او اصطلاحي تعریفونه او همدارنګه په قرآن کریم کې د خشیت لفظ استعمال او کاروونه) ... ۱۹
لومړی مطلب: خشیت په لغت کې:... ۱۹
دویم مطلب: خشیت په اصطلاح کې: ۲۰
دریم مطلب: په قرآن کریم کې د خشیت لفظ استعمال:....................................... ۲۳

لـړلـیک

موضوع
پاڼه

ځلورم مطلب: په قرآن کریم کي د خشیت لفظ په لاندې معنی ګانو هم راغلی دی: ۲۸
برم(عظمت) او لوړ مقام: ۲۸
اطاعت: ۲۹
حیاء: ۲۹
عبادت: ۳۰
احتیاط او مخنیوی(ځان ساتنه): ۳۱
عذاب: ۳۲
توبه: ۳۴
کراهیت: ۳۴
په خپل عاقبت او انجام باندې نظر اچول: ۳۵
علم او پوهه: ۳۶
دریم مبحث:
(د خوف او خشیت ترمنځ توپیر) ۳۷
لومړی مطلب: د خوف او خشیت ترمنځ لغوی توپیر: ۳۷
دویم مطلب: د خوف او خشیة د توپیر په اړه د مفسرینو اقوال: ۳۸
ځلورم مبحث:
خوف او خشیت ته نږدې او ورته کلمات ، همدارنګه د خوف او خشیت متضاد توري ۴۲
لومړی مطلب: خوف او خشیت ته نږ دې او ورته کلمات: ۴۲
دویم مطلب: د خوف او خشیت متضاد کلمات ۵۲

دویم څپرکی
دخوف اوخشیت ډولونه او درجات

لومړی مبحث:
د خوف ډولونه: ۵۵
لومړی مطلب: مشروع خوف: ۵۶
الف- له الله تعالی څخه وېره: ۵۶
ب- د الله تعالی له عذاب څخه وېره: ۵۹
ج- د واجباتو په اداء کولو کې د نقص وېره: ۶۰
دویم مطلب: غیر مشروع وېره ۶۲
الف- له ظالم پاچا اوسلطان څخه وېره: ۶۲
ب- له شیطان څخه وېره: ۶۲

لـړلـیک

موضوع
پاڼه

ج- له دښمن څخه وېره: ۶۴
هـ: له مړینې(مرګ) څخه وېره: ۶۶
و: له فقر او بېوزلۍ څخه وېره: ۶۹
دویم مبحث:
د وېرې(خوف) درجې ۷۳
لومړی مطلب: د قوت او ضعف له پلوه د خوف درجې ۷۳
الف: ضعیفه او کمزورې وېره: ۷۳
ب: قوي او ځواکمنه وېره: ۷۳

ج: معتدله وېره:.. ۷۵
دويم مطلب: په قرآن کې د خوف لاندې درجات ذکر شوي دي:.. ۷۸
دريم مبحث:
د خشيت ډولونه: ۸۰
لومړې مطلب:مشروع خشيت:.. ۸۰
مشروع (محمود) ډار او خشيت په لاندې برخو وېشل کيږي:.. ۸۲
الف: له الله تعالی څخه خشيت:.. ۸۲
ب: د الله تعالی له عذاب څخه ډار او خشيت.. ۸۴
ج: له الله تعالی څخه د غيرعاقل ډار او خشيت ۸۵
دويم مطلب: غير مشروع (مذموم) ډار او خشيت:.. ۸۷
الف: له غير الله څخه د مشرکينو ډار او خشيت:.. ۸۷
ب: له غير الله څخه د منافقينو ډار او خشيت: ۸۹
څلورم مبحث:
لومړی مطلب: د خشية درجات: ۹۲
دويم مطلب: دويمه درجه د الله د متقيانو بندګانو ده:.. ۹۶
دريم مطلب: دريمه درجه د محسنينو (محسن) ده:. ۹۷

دريم څپرکی
دخوف اوخشية اغيزې او فضيلت

لومړی مبحث:
د خوف اغېزې: ۱۰۲
لومړی مطلب: د الله تعالی او د هغه د رسول(صلی الله عليه وسلم) د اوامرو اطاعت کول.. ۱۰۲

لـړلـيک

موضوع
پـاڼـه

دويم مطلب: له منهياتو څخه ځان ژغورل. ۱۰۵
دريم مطلب: له ځان سره محاسبه کول.. ۱۰۹
څلورم مطلب: مرګ په پام کې نيول. ۱۱۴
پنځم مطلب: د حق په غوښتنه کې جراءت او زړورتيا.. ۱۲۰
دويم مبحث:
د خوف فضيلت.. ۱۲۴
لومړی مطلب: د الله تعالی بخښنه(مغفرة). ۱۲۴
دويم مطلب: د الله تعالی رضايت.. ۱۲۶
دريم مطلب: په وعظ او نصيحت کې ګټه رسېدل.. ۱۳۳
څلورم مطلب: د الله تعالی اطاعت ته چمتوالی او وينتيا ۱۳۵
پنځم مطلب: د دعاء قبلېدل. .... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**
شپږم مطلب: د عمل اخلاص. .... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**
اووم مطلب: سمې لارې ته هدايت کېدل. .... **ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.**
اتم مطلب: پرخپلو اعمالو تل څارنه کول. ۱۴۶
دريم مبحث:
په قرآن کريم کې په خوف سره نومول شوي.. ۱۴۹
لومړی مطلب: د انبياؤ عليهم الصلاة والسلام ډار:.. ۱۴۹
دويم مطلب: د علماؤ ډار او خشيت: ۱۵۰
دريم مطلب:د متقيانو ډار خشيت: ۱۵۱

څلورم مطلب: د عقل د ښتنانو ډار:.............................. ۱۵۱
پنځم مطلب: له ځان سره د محاسبه كوونكو ډار :.............................. ۱۵۲
شپږم مطلب: أبرار :.............................. ۱۵۳
اووم مطلب: له تكبر څخه مخ اړونكي او صدقه وركوونكي او په شپه كې عبادت كوونكو ډار :.............................. ۱۵۳
څلورم مبحث:
د خشية اغيزې او نښې.............................. ۱۵۴
لومړى مطلب: د ډار (خشية) اغېزې.............................. ۱۵۴
دويم مطلب: د ډار او خشية نښې.............................. ۱۵۶
هدايت او اصلاح:.............................. ۱۵۶
بريالیتوب او فلاح:.............................. ۱۵۶
دالله تعالى له خوا ښنه او لوى أجر:.............................. ۱۵۷

لړليک

موضوع
پانه

جنت ته ننوتل او له اور څخه خلاصون:.............................. ۱۵۷
پنځم مبحث:
د خشية فضيلت او ګټې:.............................. ۱۵۹
لومړى مطلب: د ډار فضيلت او ګټې.............................. ۱۵۹
دويم مطلب: د خشيت او ډار څخه لاسته راوړني.............................. ۱۶۰

څلورم څپرکی
له الله تعالى څخه دويرې امر اودخائفينو ستاينه

لومړى مبحث:
په الهي وېره امر او ترغيب.............................. ۱۶۴
لومړى مطلب: له الله تعالى څخه په وېره امر او ترغيب:.............................. ۱۶۴
دويم مطلب: په وېرې او ډار امر:.............................. ۱۶۵
دريم مطلب: له غيرالله څخه د نه وېرېدو امر:.............................. ۱۶۸
څلورم مطلب: له الله تعالى څخه د پيغمبر صلى الله عليه وسلم وېره:.............................. ۱۷۳
پنځم مطلب: له الله تعالى څخه د ملائكو، غرونو، كانو او نورو مخلوقاتو وېره:.............................. ۱۷۸
دويم مبحث:
د خائفينو نښې او ستاينه.............................. ۱۸۶
لومړى مطلب: له الله تعالى څخه د وېرېدونكو (خائفينو) نښې:.............................. ۱۸۶
دويم مطلب:د خائفينو ستاينه.............................. ۱۹۰
دريم مبحث:
له الله تعالى څخه د نه وېرېدو اسباب:.............................. ۲۰۸
لومړى مطلب: غفلت:.............................. ۲۰۸
دويم مطلب: د ګناهونو ترسره كول:.............................. ۲۱۲
دريم مطلب: له مباحاتو څخه ډېره ګټه اخيستنه:.............................. ۲۱۴
څلورم مطلب: د وخت ضايع كول:.............................. ۲۱۵

پنځم څپرکی
پر فرد او ټولنه د الله تعالى د وېرې اغېزې

لومړی مبحث:
په فرد او ټولنه د الله تعالی د وېرې اغېزې. ۲۱۷
لومړی مطلب: د مسلمان په ژوند کې د الله تعالی د وېرې اغېزې: ۲۱۸

لــړلــيک

موضوع
پــاڼــه

الف: له الله تعالی څخه وېره د انسان اعمال اصلاح کوي: ۲۱۹
ب: د الله تعالی وېره په انسان کې سخاوت را منځ ته کوي: ۲۲۱
ج: الهي وېره انسان حکم منلو ته اړ باسي: ۲۲۳
د: له الله څخه وېره د ظلم د مخنيوي غوره لاره ده: ۲۲۴
هـ : د الله تعالی وېره انسان سم عبادت او د جوماتونو ودانولو ته هڅوي: ۲۲۴
و: له الله تعالی څخه وېره انسان ښو کارونو ته هڅوي: ۲۲۵
ز: د ستونزو څخه خلاصون او آسانتياوې: ۲۲۵
ح: د برکتونو حصول او لاسته راوړنه: ۲۲۶
ط: د الله جل جلاله مرسته: ۲۲۷
دويم مطلب : پر ټولنه باندې د الله تعالی د وېرې اغېزې: ۲۲۷
الف: تر ګناه وروسته د ځان اصلاح کول: ۲۲۸
ب: د الهي وېرې په پيدا کولو کې د لمانځه رول: ۲۲۹
ج: د الهي وېرې په پيدا کولو کې د روژې نقش: ۲۳۲
د: د الهي وېرې په پنځولو کې د حج اغېز: ۲۳۳
هـ: د امانت په ادا کولو کې د الهي وېرې اغېز: ۲۳۳
و: له الله څخه وېره انسان له ناوړه هوډ او کار څخه منع کوي؛ الله تعالی فرمايلي دي: ۲۳۵
دويم مبحث:
الهي وېره د سمون وسيله: ۲۳۷
لومړی مطلب: له الله تعالی څخه وېره د اصلاحاتو ډاډمنه لاره ده: ۲۳۷
دويم مطلب:د فساد دمخنيوي غوره لار الهي وېره ده: ۲۴۲
د څېړنې لنډيز: ۲۴۵
لاسته راوړنه او پايله: ۲۴۹
د آياتونو لړليک ۲۵۱
د نبوي احاديثو لړليک ۲۶۶
د اعلامو لړليک(دعلماؤ پېژندنه) ۲۷۰
مراجع او مأخذونه ۲۷۲
Research Summry:..292

لاسته راوړنه او پايله:

أحمدالله حمداً كثيراً طيباً مباركاً فيه، وأصلي وأسلم على خيرالأنام سيدنا محمد بن عبدالله وآله وصحبه وسلم.

د څښتن تعالى ډېر شكر اداء كوم چې په دې ليكنه كې يې له ما سره مرسته وكړه، او زه يې د دې جوګه كړم ترڅو خپله څېړنه پاى ته ورسوم.

د څېړنې په پاى كې مې لاندې پايلې ترلاسه كړې:

1) ويره او ډار(خوف والخشية) ډېر سره نږدې دي او په قرآن كې د استعمال له پلوه يو ډول راغلي، خوف هغې ويرې ته ويل كيږي چې د منهياتو له ترسره كولو او يا هم په بشپړه توګه د اطاعت په نه كولو سره پيدا كيږي او خشية هغې ويرې ته ويل كيږي چې د مُخَوِّف مِنهُ له عظمت او برم څخه هغه چاته پيدا كيږي چې مُخَوِّف مِنهُ په ښه توګه وپيژني.

2) ويره او ډار په ټوليزه توګه په دوه ډوله ده: مشروع ويره، لكه: له الله تعالى او د هغه تعالى له عذاب څخه ويرېدل، او غير مشروع ويره، لكه: له پاچا، زوزواكي څخه ويرېدل، همدارنګه له شيطان او د هغه له ملګرو څخه ويره كول.

3) ويره او ډار دقوت او ضعف له پلوه په درې ډوله ده: ضعيفه او كمزورې ويره: چې هېڅ ګټه نه لري، د يوه لږ وخت لپاره انسان وژاړي او بيا په معصيت كې اخته وي، قوي او ځواكمنه ويره: هغه ويره ده چې انسان له ناهيلۍ، ناروغتيا اوبې هوښۍ ته بيايي، معتدله ويره: هغه ويره ده چې انسان له معاصيو او ګناهونو څخه وساتي او د الله اطاعت ته يې وهڅوي.

4) ويره او ډار اغېزې او اثار لري، لكه: د خداى تعالى اطاعت ته غاړه ايښودل، له منهياتو څخه ځان ژغورل، له ځان سره محاسبه كول، مرګ په پام كې نيول او نور...

5) د ويرې او ډار ثمره: د الله تعالى ښښنه او مغفرت، د خداى تعالى رضايت ترلاسه كول، د قيامت په ورځ د عرش سيورى حاصلېدل، د دعا قبلېدل، د عمل اخلاص او نور...

6) د خائفینو نښې: پرغیبي امورو ایمان لرل، د لمانځه ترسره کول، د الله په لاره کې لګښت کول، په آسماني کتابونو ایمان لرل، د الله د ذکر په وخت کې د زړه لړزېدل، خضوع او خشوع سره په سجده لوېدل، او نور...
7) له الله تعالی څخه د نه وېرېدو اسباب: غفلت، د ګناهونو ترسره کول، له مباحاتو څخه ډېره ګټه اخیستنه، د وخت ضایع کول.
8) له الله تعالی څخه وېره او ډار د انسان په ژوندانه باندې اغېز لري، له الله تعالی څخه وېره د انسان اعمال اصلاح کوي، په انسان کې سخاوت را منځ ته کوي، انسان د الله حکم منلو ته اړ باسي، له ظلم کولو څخه مخنیوی کوي، نېکو کارونو ته یې هڅوي.
9) له الله څخه وېره او ډار: ټولنه کې اصلاحات او سمون راولي، د فساد په وړاندې کلکه مبارزه کوي او ټولنه د سعادت او نېکمرغۍ خواته بیایي.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانهٔ مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af